

TÁJKARAKTER A TÁJTERVEZÉSBEN

LANDSCAPE CHARACTER IN LANDSCAPE PLANNING

SZERZŐ/BY:
SALLAY ÁGNES

A Budapesti Corvinus Egyetem Tájépítészeti Kara és a Magyar Tudományos Akadémia Tájépítészeti Albizottsága hagyományosan évente egy konferenciát rendez a tájépítészet valamely aktuális témaköréhez kapcsolódóan. Az idei konferenciát 2015. január végén rendeztük meg, „A táj jövője, a tájkarakter jelentősége a tájtervezésben” címmel. A tájkarakter definíciója fontos és aktuális feladat a tájépítészeti szakma számára, amit jól mutat, hogy az elmúlt években több kutatási projekt készült ebben a témakörben.

A tájkarakter egy adott tájrészlet mintázata, jellege, amely különböző összetevők egyedien jellegzetes kombinációjából jön létre, azaz más tájrészletektől jól elkülöníthető, egyedi megjelenése van. Ezt okozhatja a hagyományos növénytakaró, a geomorfológiai alakzatok, a történeti művelési mód, a birtokviszonyok, speciális nyersanyagadottságok, vagy más gazdasági hasznosítás, vagy akár a tradicionális, jellegzetes építkezés és beépítési mód. A tájkarakter-elemzés olyan strukturált megközelítés, amely az egyes tájak, tájrészletek egyediségét és annak értékeit határozza meg.

A tájkarakter meghatározásában kiemelkedő szerepe lehet a tájépítészetnek és egyéb társdiszciplínáknak, ezért magyar és külföldi szakemberek segítségével tekintettük át az eddigi eredményeket. A tájak kataszterezésére, meghatározására az Európai Tájegyezmény kötelezi hazánkat; ennek jogszabályi alapját a Természetvédelmi Alapterv foglalja össze.

A tájvédelem feladata a tájkarakter (tájjelleg) értékes elemeinek, a természeti adottságokkal összhangban lévő, hagyományos tájszerkezet, a táj teljesítőképességének (potenciáljának) és kedvező esztétikai adottságainak, és ez által a táji sokféleség (tájdiverzitás) megőrzése. A tájkarakter és a tájpotenciál védelme jelenleg a területrendezési és településrendezési eszközök szabályozási előírásain, valamint egyedi hatósági eljárásokban, a tájvédelmi szakhatósági állásfoglaláson keresztül érvényesíthető. A jogi környezet adta hiátusok mentén bőven volt példa spontán, sokszor az ökológiai szempontokat mellőző befektetői szándék vezérelte tájalakításra, amelyet épp a tájkarakter-kataszter alapján lehetett volna szakszerűen kezelni, irányítani vagy akár visszaszorítani. A befektetői oldalról érkező kezdeményezésnek a településrendezési, területrendezési dokumentumban – a szakhatósági és szakértői véleményezésen keresztül – kell irányt mutatni, és az értékes táji adottságokat kevésbé veszélyeztető módon, az adott befektetésre alkalmas területekre kell terelni. Ezt szakmailag átlátható módon alapozhatja meg a tájak tájkarakter alapú osztályozási rendszere, és az arra épülő országos tájleltár. Ez a tájleltár egyúttal arra is alkalmas, hogy nyomon lehessen követni a tájak, a táji sokféleség változását is. Sajnos a tájleltár a magyarországi tájvédelem egyik régi adóssága, ami folyamatos értékvesztést okozhat.

A konferencián hazai és mértékadó nemzetközi szakértők tartottak előadást

a tájkarakter meghatározásáról, annak értelmezéséről, a sajátos szemléleti irányok kialakulásáról. A konferencia nyitó előadását Diedrich Bruns, a Kasseli Egyetem Tájtervezési Tanszékének professzora tartotta a tájértékelés, tájkarakter értékelés németországi gyakorlatáról. Az igen informatív előadásban nagyon szemléletes példákat láthattunk a tájkarakter meghatározására és a lakossági részvétel fontosságára. Schuchmann Péter a tájkarakter-elemzés területi tervezési vonatkozásaival foglalkozott, különös tekintettel a szükséges jogszabályi változtatásokra. Kiss Gábor a tájkarakter-meghatározás hatósági kérdéseivel, a természetvédelem aspektusából vizsgálta a témát.

Eplényi Anna a doktori kutatásának eredményein keresztül mutatta be erdélyi mintaterületen a tájmintázat-kutatás és a tájkarakter-elemzés közötti összefüggéseket. Csorba Péter a tájszerkezet földrajzi értelmezéséről tartott tartalmas előadást. Záró előadásaként egy igen gyakorlatias ismertetést adott Bardóczy Sándor arról, hogy milyen eszközökkel lehetne a szigetközi tájkaraktert helyreállítani több éves, modellkísérletekkel is alátámasztott kutatásaik alapján.

Az előadások végén az előadók és a hallgatóság között kérdések és válaszok formájában folytatódott az eszmecsere, melynek során még inkább kiderült, hogy az eltérő szakterületek között igen jó szakmai együtt gondolkodás alakulhat ki, melyet a jogszabályi háttér módosításával a tervezési gyakorlatba is át lehet ültetni.

The Corvinus University of Budapest, Faculty of Landscape Architecture and the Hungarian Academy of Sciences traditionally organize an annual conference related to one of the actual topics of landscape architecture. This year's conference was held at the end of January under the title "The future of the landscape, the importance of landscape character in the landscape planning". Landscape character is what makes an area unique and different. It is defined as a distinct and recognizable pattern of elements that occurs consistently in a particular type of landscape. This can be caused by the traditional vegetation or cultivation practices, or the geomorphological forms, the ownership of the land, special conditions of the raw materials, other economic recovery, or even traditional, typical construction and installation methods. Landscape character assessment is a structured process, which identifies the values and the uniqueness of the particular landscape.

Landscape architects and other co-disciplines have got an outstanding role in identification of the landscape characters, that is why with the help of Hungarian and foreign experts the conference gave an overview about the results achieved so far in defining landscape character. Cadaster survey and identification of the landscapes are requirements of the European Landscape Convention, in Hungary the legislative basis for this is provided by the Nature Conservation Master Plan.

The task of the landscape protection is the preservation of the valuable elements

of the landscape character, the traditional landscape structure in keeping with the natural conditions, the potential and the favorable aesthetic endowments of the landscape, and due to the former the preservation of the landscape. At present the protection of the landscape character and potential are enforceable through the regulatory requirements of the spatial and settlement planning instruments and individual authority procedures based on the resolution of the landscape protection expert authority. Thanks to the hiatuses of the legal environment one can find plenty of examples of spontaneous, investor intent-driven landscape forming often without any ecological aspects. These cases could have been expertly managed, controlled or suppressed. Initiatives from the investors' side have to be controlled by the spatial and settlement planning documents through the resolution of the special authority and expert. These initiatives have to be diverted to the suitable investment areas in a less endangering way for the valuable landscape conditions. The professional basis of this can be the landscape character based landscape classification system, and related to this the national landscape cadaster. This cadaster is also suitable for tracking the changes of the landscapes and the diversities of the landscapes. Unfortunately the landscape cadaster is one of the old debts of the Hungarian landscape protection, which can cause continuous impairment.

At the conference Hungarian and international experts gave presentation about

the identification and interpretation of the landscape character and the evaluation of the specific conceptual directions. The opening lecture about the practice of landscape evaluation, landscape character assessment in Germany was given by Diedrich Bruns (professor at University of Kassel, Department of Landscape Planning). The presentation and the examples gave a very informative overview about the identification of the landscape character, furthermore about the importance and operability of the public participation in this process. Péter Schuchmann in his presentation dealt with the role of the landscape character assessment in the spatial planning system. Gábor Kiss stressed the authority issues of the landscape character determination from the nature conservation aspect.

Anna Eplényi presented the relationship between the landscape character assessment and the landscape pattern research in a Transylvanian sample area. Péter Csorba gave a very meaningful presentation about the interpretation of the geographical landscape structure. Finally, Sándor Bardóczy gave a practical presentation about the reclamation of the Szigetköz landscape character supported by modeling researches.

After the presentations the discussion was continued between the lecturers and the audience, during which revealed, a very good professional thinking may occur between the different disciplines. This can be applicable in the planning practice with the modification of the legal background. ©